

Nyt fra historisk Videnskab i Ind- og Udland.

I Axel Olrik (født 1864, død 17. Februar 1917) mistede dansk Videnskab en Mand, som vanskeligt erstattes. Han var rig paa frugtbare Idéer og hans Arbejdsfelt stort. Med det særlig danske som Midtpunkt ompændte han det hele Nordens aandshistoriske Fortid i Oldtid og ned gennem Middelalder; Folkeminder af enhver Art, Sagn- og Litteraturhistorie, Mytologi og Navnegranskning var hans Studieomraade; Sprogvidenskab og Arkæologi tog han i sin Tjeneste som Støtter for Forskningen; fra Norden kastede han Blikket ud over den germanske Verden og videre om endnu.

Det brede Grundlag var en Styrke hos ham; det lod ham ofte sætte ogsaa det vel kendte i en ny Belysning. Men tillige var det hans Svaghed, for saa vidt som det hindrede ham i udelt at samle sig om én Opgave ad Gangen og føre den til Fuldendelse, inden han gik i Lag med den næste. Den store Folkeviseudgave, som han overtog efter Svend Grundtvig, gik i Staa for Arbejdet med Danmarks Heltedigtning, dette lagdes til Side for Syslen med Mytologien, og rundt om i Skrifter og Afhandlinger fra hans Haand støder man paa Henviisning til Bøger med Titel og Aarstal, som ved hans Død endnu ikke havde set Lyset. Men efterlod han sig ikke et enkelt Værk helt afsluttet, har han til Gengæld ved mange spredte ført sin Videnskab et langt Skridt fremad og frembragt Arbejder, ingen vil kunne komme uden om i Fremtiden.

Sin Fortrolighed med europæisk Middelalderlitteratur lagde han for Dagen i de ofte udførlige, altid lærerige Indledninger

til den store Folkevisedgave, sit sikre Greb om en indviklet Overlevering i de kritiske Principper til Viserestitution, som han formede ud fra Materialet selv. Men sine smukkeste Sejre vandt han i Heltedigtningens Tjeneste. Nordens særlige Sagnverden var dels formedelst sin kompakte Masse, dels paa Grund af manglende Forarbejder to Gange blevet udelukket af det store, sammenfattende Værk over germansk Filologi, Pauls Grundriss; tredje Gang vil det ikke kunne ske. Olriks Tvedeling af Kilderne til Saxos Oldhistorie spaltede Sagnstoffet i Grupper, hver med sine Ejendommeligheder, og skabte Lys, hvor der før ham var Mørke eller Dunkelhed; selv viste han, hvad der ad den saa lykkeligt indledede Vej kunde indvindes, i de to Bind om Danmarks Heltedigtning, uden Tvivl hans ypperste Arbejde. Ogsaa fra Formens Side er det med sine skønne Gendigtninger af danske Oldkvad tiltrækkende, saa smukt og fast slutter Fremstillingen om Æmnet, hvorimod han undertiden med et bredere Publikum for Øje kunde hengive sig til en noget søgt Stil, som man ugærne ser efterlignet.

Den Indsamling af Folkeminder, som Svend Grundtvig er Skaberen af, satte han i System og skaffede den et fast Organ i den paa hans Initiativ oprettede Folkemindesamling, der er en særlig Afdeling indenfor det kongelige Bibliotek. Selv gjorde han i vid Udstrækning Brug af alle Landes Folkeoverlevering i sine mytologiske Arbejder over Loke og Ragnarok, men han forsømte ikke af den Grund Oldtidskilderne, som han underkastede ny Prøvelse; Fremstillingen af Eddamytologien, som han syslede med ved sin Død, var sikkert blevet ikke mindst interessant ved sin Behandling af Figurfremstillingerne paa Guldhornene; han var naaet til Overbevisning om, at Worsaaes Tolkning i det store og hele var inde paa rette Veje. Maaske han efterlod sig dette Værk i saa vidt fremskreden en Stand, at det kunde egne sig til Udgivelse; muligt det samme var Tilfældet med andet. Man har Lov at haabe; han havde nemlig den Egenhed, naar noget var udarbejdet, da at gemme det hen for efter Aars Forløb at tage det frem til Gennemsyn med friske Øjne og nye Kræfter; han fandt, at Fremstillingen vandt derved.

At hans Forsknings Resultater i Enkeltheder altid skulde være uangribelige, vilde hverken kunne paastaas, ej heller ventes paa Omraader, hvor Materialet meget ofte er af saare usikker Natur. Ogsaa kunde hans Lyst til alle Vegne helst at anlægge det vide Udsyn, det store Længdesnit gennem en Udvikling, af og til føre ham til uholdbare Paastande; imødegaaet plejede han ogsaa i mundtlig Meningsudvexling at fastholde sin Opfattelse med en Halsstarrighed, der udelukkede videre Forhandling. Men intet vil hindre, at alle mødes i Beklagelse af hans tidlige Bortgang; ogsaa den, der blot i Ny og Næ vexlede Ord med ham om Yndlingsæmner, modtog et levende Indtryk af, hvilken Rigdom der boede i ham.

Carl S. Petersen.

26. Januar 1917 døde Johan Ernst Sars, den største af Norges Historikere af hans Slægtled. Født 1835 tog han udmærkede Evner i Arv fra sine Forældre, Faderen den fremragende Zoolog, Moderen en Søster til Welhaven; men at han just blev Historiker, kom som en Tilfældighed; en Prisopgave om Unionens Tilblivelse fristede den unge Student, og han vandt Prisen 1856. Hans Besvarelse blev trykt i Nordisk Universitetstidsskrift, og de følgende Aargange af dette bragte i Fortsættelse deraf en Række Studier over Norges Stilling under Foreningen med Danmark. Det var grundige og indtrængende Arbejder, men Indtrykket af dem led under deres spredte Fremkomst, selv om man nu nok deri kan finde Spirerne til mange af de Tanker, som siden blev de ledende for Sars.

Der gik derefter et Tiaar, hvori man ikke hørte meget fra ham, men i 1873 udkom første Del af *Udsigt over Norges Historie*, som med et Slag bragte ham frem i første Linie blandt Nordens Historikere. Det var et højt Maal, Sars satte sig i det Værk, som dermed paabegyndtes; han vilde paapege Grundlinierne i sit Fædrelands Historie fra de ældste Tider til Nutiden, vise Sammenhængen og Enheden i denne mer end tusindaarige Udvikling. Bagved laa et dobbelt. Paa den ene Side var han kommet under stærk Paavirkning af Aander som Comte og Spencer; deraf fødtes hos ham Trangen til